

KONJIČKI TURIZAM U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA SLAVONIJE

Šimić, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:119031>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-12**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij marketing

Josipa Šimić

**KONJIČKI TURIZAM U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA
SLAVONIJE**

Diplomski rad

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij marketing

Josipa Šimić

**KONJIČKI TURIZAM U FUNKCIJI ODRŽIVOG RAZVOJA
SLAVONIJE**

Diplomski rad

Kolegij: Ponašanje potrošača

JMBAG: 0275031579

e-mail: josipa807@gmail.com

Mentor: prof. dr. sc. Drago Ružić

Osijek, 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate or Graduate Study Marketing

Josipa Šimić

**Equestrian tourism in the function of sustainable development of
Slavonia**

Graduate paper

Osijek, 2021.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Josipa Šimić

JMBAG: 0275031579

OIB: 81522127201

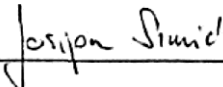
e-mail za kontakt: josipa807@gmail.com

naziv studija: Sveučilišni diplomski studij marketing

Naslov rada: Konjički turizam u funkciji održivog razvoja Slavonije

Mentor/mentorica diplomskog rada: prof. dr. sc. Drago Ružić

U Osijeku, 30.09.2021. godine

Potpis

Konjički turizam u funkciji održivog razvoja Slavonije

Sažetak

Konjički turizam je važan turistički proizvod na međunarodnoj razini. Obuhvaćajući sve zahtjeve pojedinaca i turističkih agencija u svim dijelovima konjičkog turizma uočava se kontinuirani rast zanimanja, što potvrđuje opravdanost stalnog ulaganja u daljnji razvoj. Ta pojava uočava se u okvirima međunarodnog turističkog trenda potražnje za aktivnostima konjičkog turizma kao glavnih aktivnosti godišnjih odmora, ali i izvan njih.

Profili i potrebe konjičkih turista se mijenjaju. Jedna od posebnosti konjičkog turizma je u tome da u njemu može sudjelovati svaka osoba. Postoje razni oblici konjičkog turizma stoga je on sam po sebi ima bezbroj pravaca za razvoj.

Veličina ruralnog područja na europskoj razini nam daje na važnosti konjičkom turizmu kao potencijalu. Na razini Europske unije ruralno područje čini 93% teritorija. Siromašnije regije, poput Slavonije, koje time imaju manju turističku vrijednost i čine se turistički manje privlačne, često imaju dobre preduvjete za razvoj ekoturizma i agroturizma, koji su gospodarske grane koje postaju sve više važne, a istodobno su područja za razvoj fizičkih aktivnosti. Prednost tim krajevima daju upravo u obliku konjičkog turizma i rekreacije. Turistička ponuda aktivnog odmora na agroturističkim farmama u dodiru s prirodom, ekološkom hranom domaće tradicionalne kuhinje, ponudom jahanja, postaje sve zanimljivija u kontinentalnom turizmu. Može se smatrati da je održivi razvoj održavanje osjetljive ravnoteže i između ljudske potrebe da poboljšaju životnu stil i osjećaj dobrobiti s jedne strane te očuvanja prirodnih resursa i ekosustava o kojima mi i buduće generacije ovisimo. Konjički turizam živi sve komponente održivog razvoja.

Ključne riječi: održivi razvoj, Slavonija, konjički turizam, konji

Equestrian tourism in the function of sustainable development of Slavonia

Equestrian tourism is an important tourist product at international level.

When all the requirements of individuals and travel agencies in all segments of equestrian tourism are taken into account, a continuous growth of interest can be noted, which confirms the justification for constant investment in its further development. This phenomenon is observed within the framework of the international tourist trend of demand for equestrian tourism activities as main activities during, but also outside holidays. The profiles and needs of equestrian tourists are changing. One of the peculiarities of equestrian tourism is that everyone can participate. Since there are various forms of equestrian tourism, it itself has numerous directions for development.

Due to the size of rural areas at European level, equestrian tourism has a strong potential. At EU level, rural areas make up 93% of the territory. Poorer regions, such as Slavonia, which are of less tourist value and seem less attractive to tourists, often have good preconditions for the development of ecotourism and agritourism, industries that are becoming increasingly important, and which are at the same time

areas in which physical activities can be developed. These industries give an advantage to these areas in the form of equestrian tourism and recreational activities. The tourist offer of active holidays on agritourism farms surrounded by nature, local traditional cuisine with organic food, and horseback riding is becoming increasingly interesting in continental tourism. Sustainable development can be described as maintaining a delicate balance between the human need to improve the lifestyle and the sense of well-being on the one hand, and the preservation of natural resources and ecosystems which we, but also the future generations depend on, on the other hand. Equestrian tourism embodies all the components of sustainable development.

Key words: sustainable development, Slavonia, equestrian tourism, horses

Sadržaj

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metodologija rada	1
1.3. Hipoteze	2
2. Slavonija.....	3
2.1. Turistička ponuda	4
3. Konjički turizam.....	8
3.1. Oblici konjičkog turizma	10
3.1.1. Rekreativno jahanje.....	10
3.1.2. Konjička natjecanja	11
3.1.3. Lovno jahanje	11
3.1.4. Vožnja zaprega	12
3.1.5. Konjičke igre i prikazi.....	12
3.1.6. Turističko-izletničko putovanje konjima	13
3.1.7. Terapijsko jahanje	13
3.2. Utjecaj konjičkog turizma na razvoj uzgoja konja.....	14
3.3. Značaj državnih lipicanskih ergela u razvoju hrvatskog konjičkog turizma.....	15
3.3.1. Lipicanac u hrvatskom konjičkom turizmu.....	15
4. Mogućnosti za razvoj ruralnog turizma	19
5. Održivi razvoj.....	22
5.2. Održivi razvoj konjičkog turizma.....	23
6. Promjene u preferencijama potrošača	25
6.1. Trendovi.....	25
7. Model održivog razvoja turizma u Slavoniji.....	29
8. Zaključak.....	30
Literatura	31

Popis slika, grafikona i tablica: 33

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je analiza stanja turističke ponude na području Slavonije te perspektiva razvoja konjičkog turizma s naglaskom na održivi razvoj.

Turizam je u Hrvatskoj vodeća grana, ali nedovoljno naglaska je stavljeno na održivom razvoju. Konjički turizam nije razvijen u svojoj punoj mogućnosti, postojeće stanje je nedovoljno, stoga postoji velika količina prostora za njegov razvoj.

Konjički turizam je posebno zanimljiv zato što stvara dodanu vrijednost postojećih ponuda, obogaćuje turističku ponudu, promatra se s više strana turističke ponude, zdravstvenog, pustolovnog, rekreacijskog turizma. Brojne su mogućnosti i smjerovi razvoja, brojne su primjeri dobre prakse u Europi i svijetu. Turistička ponuda Hrvatske ne bi trebala biti more i sunce, istina, predivno more krasi Hrvatsku, ali Hrvatska je mnogo više. Hrvatska ima prostora proširiti svoju ponudu uz divnu baštinu i divnu prirodu potrebno je oblikovati postojeće. Održivi razvoj zahtjeva sustavnu primjenu načela i jasno postavljenu strategiju i ciljeve.

Diplomski rad ide u smjeru

- definiranje održivog razvoja i primjera dobre prakse
- postojeće analize turizma u Slavoniji
- analize konjičkog turizma Republike Hrvatske

1.2. Metodologija rada

Kombinacijom deduktivne metode, induktivne metode deskripcije, metode analize, intervjua, s posebnim naglaskom na komparativnu metode nastao je ovaj rad. Metodom analize složene misaone cjeline se pojednostavljaju, sintezom objašnjavaju i približavaju čitatelju, a deskriptivnom metodom se opisuju promatrani i prikupljeni podaci. Induktivno – deduktivna metoda služi za objašnjenje utvrđenih i otkrivanje novih pojava i zakonitosti. Isto tako, služi i za dokazivanje postavljenih hipoteza. Induktivna metoda je sistematska i dosljedna primjena induktivnog načina razmišljanja u kojemu se na temelju pojedinačnih činjenica dolazi do zaključaka o općem sudu. (Zelenika, 2000:323) Deduktivna metoda predstavlja sustavnu i dosljednu primjenu deduktivnog načina zaključivanja, u kojem se iz općih stavova izvode

posebni, pojedinačni. (Zelenika, 2000:325) Navedene metode koristit će se u istraživačku svrhu, usporedbu, predviđanja, donošenje zaključaka te prijedloga.

Primarni izvori podataka su postojeća znanja o temi konjičkog turizma su istraživanja stranih literatura, analiza case studija na primjerima drugih zemalja, osobno desetogodišnje iskustvo rada u grani konjičkog turizma, dugogodišnje sudjelovanje u radu i djelovanju Državne ergele lipicanaca Đakovo. Prikupljanje i proučavanje znanstvene i stručne literature, razumijevanje primjera drugih država, časopisi, stručni članci, intervjuja djelatnika putničkih agencija, vlasnika postojećih objekata za pružanje usluga jahanja.

1.3. Hipoteze

Hipoteza 1: Raznolikom turističkom ponudom povećat će se broj dolazaka posjetitelja kako stranih tako domaćih u Slavoniju

Hipoteza 2: Model održivog razvoja zahtjeva sinergiju i rad svih stakeholdera

Hipoteza 3: Slavoniji je potrebna cjelovita turistička ponuda

2. Slavonija

Slavonija je regija u Istočnoj Hrvatskoj čije ime potječe od srednjovjekovnog latinskog imena Sclavonia što označava „zemlju nastanjenu Slavenima“. Regija obuhvaća Požeško-slavonsku i Brodsko-posavsku županiju, velik dio Osječko-baranjske županije, dijelove Virovitičko-podravске, Bjelovarsko-bilogorske, te manje dijelove Sisačko-moslavačke i Vukovarsko-srijemske županije. Središte Slavonije je Osijek, a od većih gradova Slavoniji pripadaju Slavonski Brod, Vinkovci, Bjelovar, Požega, Đakovo, Nova gradiška, Slatina i Daruvar. Gledano kao geografske cjeline Slavoniju dijelimo na istočnu, središnju i zapadnu Slavoniju. Zbog više izvora i više različitih mišljenja o granicama nejasnoće u radu se koristi termini istočna, središnja i zapadna Slavonija. Istočna Slavonija obuhvaća Osijek i okolicu, Đakovština, Valpovština, donjomiholjački i našički kraj. Središnja Slavonija Požega i Požeška kotlina, brodsko-posavski i posavski kraj. Istočni dio Slavonije niži je i ravniji od središnjeg i zapadnog dijela. Središnji dio sa svojim Slavonskim Gorjem s najvišim vrhom na Psunju od 984 m. Savska nizina s poplavnim poljima Mramorno, Crnac i Jelas polje. Glavna obilježja ovog kraja su šumovito gorje i nizinske ravnice u prošlosti Panonsko more. Rijeke Drava, Sava, Bosut i Dunav imaju razvijenu riječnu mrežu. Tlo obiluje dubokom i plodnom crnicom koja se iskorištava za poljoprivredu. Hrast Lužnjak prevladava u šumskoj zajednici i slijede ga grabnjak, obični grab, bukva i drugi. Tri su parka prirode i to Kopački rit, Geo park Papuk i Lonjsko polje s močvarnim i ornitološkim rezervatom Krapje đol. Krapje đol je rukavac rijeke Save i utočište brojnih vrsta čaplji. Jankovac proglašen zaštićenom park-šumom 1955. godine. Orahovačko jezero u podnožju Papuka. Šumske površine koje su zakonom zaštićene Jankovac i Muški bunar.

Klima u Slavoniji je umjereno topla i vlažna s vrućim ljetima i ostrim zimama pod utjecajem je Sredozemlja, područje južno od Save ističe jače i slabi prema istoku. Orografija pojačava kratkotrajne jake oborine. Zbog ciklone i doline u proljeće karakteristični su brže pokretni ciklonalni tipovi vremena koji dovode do izmjena oborinskih s bezoborinskima. Jesen je karakteristična za mirna anticiklonalna vremena, ali i kišovite dane.

Planinarska društva naglašavamo zbog mogućnosti razvoja pustolovnog turizma. Ona su okupljena krovnim savezom Slavonski planinarski savez su: Belišće, Daruvar, Đakovo, Đurđenovac, Feričanci, Lipik, Našice, Nova Gradiška, Orahovica, Osijek (tri društva), Pakrac, Pleternica, Podravska Slatina, Požega, Slavonski Brod, Virovitica i Županja. Aktivna u

svojim aktivnostima i pri planinarskim društvima nerijetko se stvore ideje za nove turističke ponude u dijelu aktivnog turizma i ruralnog razvoja.

Poredak planina po prema visinskoj razlici:

Psunj, Brezovo polje 984 m

Papuk, 953 m

Krndija, Kapovac 972 m

Požeška gora, Maksimov hrast 614 m

Dilj Gora, 450 m

Jedan od aduta razvoja turizma u Slavoniji je Slavonski planinarski put, prva planinska obilaznica koja datira još iz 1957. godine. To je prsten slavonskog gorja koji označenom planinarskom stazom spaja Papuk, Psunj, Krndiju, Dilj i Požešku goru. Na samoj trasi SPP-a nalazi se velik broj uređenih planinarskih domova, kuća i skloništa, kao i ugostiteljskih objekata kao što su restorani i prenoćišta. Međutim, velik dio tih domova izgrađen je u prošlom stoljeću i tek dio njih je obnovljen i saniran. Kroz 35 kontrolnih točaka, koliko ih ima Slavonski planinarski put, planinari i zaljubljenici u prirodu u mogućnosti su proći cijelu rutu odjednom ili prolaziti rutu po dionicama. Sam GPX trag rute moguće je preuzeti od strane udruge "Slavonski planinari", ali velik je propust što do sada nije napravljena web stranica i aplikacija koja će se baviti isključivo Slavonskim planinarskim putem.

Vinogorje: Đakovačko u koje spadaju Trnava i Mandićevac uz veći broj manjih proizvođača sudjeluje i biskupija sa svojih 30ha vinograda i podruma kapaciteta 3000 ha. Erdutsko vinogorje sa 500 ha. Požeško i kutjevačko vinogorje jedno je od najstarijih u Europi, smješteno na Krndiji sa 450 ha i vrhunskim vinima sa bezbroj medalja. Feričansko vinogorje sa 170 ha i samo se širi, orahovačo-slatinsko vinogorje ima 143 ha, slavonsko-brodsko vinogorje naslijedila je obitelj Jović, daruvarsko vinogorje u sklopu Badel-a 150 ha vinograda, srijemsko vinogorje gdje spadaju Ilok 320 ha i „Podrum Vukovar“

2.1. Turistička ponuda

Republika Hrvatska je osma najpopularnija turistička destinacija u Europi po statistici Europske unije s ogromnom razlikom po županijama. Dalmacija je uvijek bila i bit će daleko posjećenija od Slavonije, ali Slavonija ima puno prostora za napredak. Turistička ponuda se poboljšava i broj dolazaka je u konstantom porastu (Tablica 1). Gledajući brojke samo i pokazatelje kao što su broj dolazaka i noćenja turista iznosimo statističke podatke iako je stanje mnogo kompleksnije od samog broja dolazaka i noćenja.

Tablica 1. Dolasci turista u komercijalni smještaj

Županija	2015. ³⁾	2016. ³⁾	2017.	2018.	2019.	2020.
Republika Hrvatska	1,262,007	1,394,017	1,609,851	1,771,487	#####	7,001,128
Zagrebačka	65,653	75,527	86,501	122,950	139,913	42,206
Virovitičko-podravska	11,308	12,789	14,184	18,023	16,710	6,918
Požeško-slavonska	10,284	11,654	13,284	16,252	19,706	9,347
Brodsko-posavska	23,991	26,569	28,614	34,500	36,759	15,124
Osječko-baranjska	79,588	89,060	92,239	99,025	107,598	42,820
Vukovarsko-srijemska	51,566	69,818	88,942	80,536	80,549	29,380
Grad Zagreb	1,019,617	1,108,600	1,286,087	1,400,201	1,454,019	342,472

Izvor: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Turizam.xlsx (13.06.2021)

Kratki osvrt na hvalevrijedan projekt HeadOnEast sa svojom odličnom brošurama koja u detalje prikazuje mjesto po mjesto i doslovno možete zamisliti sebe na lokacijama dok ju čitate. Logičnim redoslijedom putem od Zagreba prva stanica je Đakovo sa svoja dva bisera, Đakovačkom katedralom i Ergelom Đakovo koja će detaljnije biti spomenuta kasnije. Osijek je dobio opis hedonističke metropole sa svojom Tvrđom i konkatedralom. Nastavljaju s dvorcima, Erdutskom kulom, spomenicima bogatim Našicama, dvorci Pejačević. Zatim Donji Miholjac i dvorac Prandau-Mailath, Valpovo dvorac Prandau-Normann.

Dakako kulturna baština je od izuzetne važnosti, a prirodne ljepote, šume, parkovi prirode su stavljeni u drug plan. Jedan od razloga zasigurno je nedostatak popratnog sadržaja, smještajnih i ugostiteljskih objekata na tim lokacijama.

Odlaskom na najpoznatiji turistički portal *Tripadvisor* za putovanje s mišljenjem i ocjenama putnika u kategorija ponuda aktivnog turizma u primjerice Osijeku i okolici svela se na dvije stvari vožnja quadovima i paintbail. Daljnjim istraživanjem na stranicama Turističke zajednice Osječko-baranjske županije pod kategorijom *Vidi i doživi* spominju se Baranjska

planinarska obilaznica za planinare, ture za bicikliste, Zlatna Greda kuća u prirodi, vinske ceste, plaže. Sveukupno je devet turističkih zajednica, dvanaest turističkih ureda i dvanaest turističkih agencija na stranicama turističke zajednice Osječko-baranjske županije i velik osjećaj nesklada. Isto tako problem je naći sve informacije, pakete nude turističke agencije, ali za putovanje u vlastitom aranžmanu u Slavoniju treba povećati dostupnost informacija, tj. obuhvatiti ih na jednom mjestu. Internet nudi iskustva drugih putnika što raditi u Slavoniji preko blogova, što nije dovoljno i/ili tako ne bi trebalo biti.

Baranju opisuju kao središte lovnog turizma iako njezin ogroman potencijal dugo nije bio prepoznat te su ga prije samih Baranjaca prepoznali ljudi izvana. Za regiju Baranje najznačajnija je gospodarska grana poljoprivreda, iako s obzirom na nepovoljne gospodarske trendove stanovništvo traži druge prihode te posljednjih godina postaje privlačna destinacija kontinentalnog turizma, podijeljena između Hrvatske i Mađarske. Hrvatski dio nalazi se unutar Osječko-baranjske županije, a mađarski dio je zasebna županija. Jezera i močvare riječnoga su podrijetla. Šume pokrivaju oko 20% teritorija. Ubrajaju se u najljepše prirodne rezervate u Hrvatskoj, pa i Europi. Prirodni vegetacijski pokrov, koji se sastojao od hrastovih šuma i stepске vegetacije.

Iskoristivost turističkog potencijala Baranje zasigurno leži u ruralnom turizmu koji bi bio najbolji odgovor zaštiti prirode, očuvanju kulturne baštine lokalne zajednice i povećanju prepoznatljivosti lokalnih proizvoda. Bogatstvom flore i faune ističe se Kopački rit koji je ujedno i primarna turistička atrakcija Baranje. Zbog velikog biodiverziteta smatra se pokretačem razvoja ekoturizma i ruralnog turizma u Baranji. Osim Kopačkog rita Sanja Cupec izdvaja još četiri prirodno geografski atraktivna lokaliteta na prostoru Baranje: Batina s Dunavom, Topoljski Dunavac, Stara Drava sjeverno od Osijeka i Bansko brdo (Kuti, 2007). Od kulturne baštine valja izdvojiti dvorce: lovački dvorac u Tikvešu, dvorac Eugena Savojskog u Bilju, dvorac Esterhazy u Dardi te dvorac u Kneževu. Iako predstavljaju bogatu kulturnu ostavštinu na prostoru Baranje, niti jedan od njih nije obnovljen i turistički valoriziran. Osim dvoraca, značajna je i sakralna arhitektura koja je iz različitih vjerskih krugova. Obzirom na multietničnost Baranje stanovništvo je različite vjerske pripadnosti što se odrazilo i na prisutnost triju različitih crkava: katoličke, pravoslavne i reformatske. U Batini na vidikovcu je podignut atraktivan spomenik Crvenoj armiji s predivnim pogledom na Dunav. Od ostale kulturne baštine bitno je spomenuti Etnološki centar baranjske baštine koji je 2016. godine u potpunosti obnovljen te Eko-centar Zlatna greda koji je primjer prenamjene pustare (napušteno radničko naselje) u turističke svrhe. Prema Lokalnoj razvojnoj strategiji

LAG-a Baranje zabilježeno je oko sedamdeset kulturnih manifestacija i događanja koja se održavaju u Baranji, a velik dio kulturnih događanja vezan je uz gastro i vinsku ponudu. Među baranjskim smještajnim kapacitetima prevladava privatni smještaj na autohtonim poljoprivrednim gospodarstvima čiji je eksterijer i interijer tradicijski uređen te predstavlja jedinstven turistički proizvod specifičan za regiju Baranje.

Nepregledne su mogućnosti za razvoj ruralnog turizma u Slavoniji. Slavonci su poznati domaćini, ugodni i nadasve se uklapaju u definiciju ruralnog turizma prema Svjetskoj turističkoj organizaciji UNWTO-a četiri su ključna elementa koji obilježavaju ruralni turizam: prirodni ruralni resursi (rijeke, jezera, planine, šume i dr.), ruralni način života (obrti, lokalni događaji, gastronomija, tradicionalna glazba i sl.), ruralno nasljeđe (tradicionalna arhitektura, povijest, dvorci, crkve, sela i sl.) i ruralne aktivnosti (jahanje, lov, 32 ribolov, pješačenje, biciklizam, vodeni sportovi i čitav niz drugih aktivnosti na otvorenome) (UNWTO, 2013). Osječko-baranjska županija prema nacionalnom strateškom dokumentu ima jasno definirane akcijske ciljeve i mjere kojima bi se djelovalo na razvoj ruralnog turizma koje uključuju ubrzavanje investicijskih aktivnosti, usklađivanje zakonskog okvira, pokretanje novih programa za razvoj malih, srednjih i velikih poduzeća, stvaranje poduzetničkih klastera, izrada novog marketinškog plana i drugo s ciljem veće konkurentnosti integriranog turističkog proizvoda Hrvatske te povećanje kvalitete i sadržajnosti turističke ponude i posljedično povećanje pojedinačne profitabilnosti poslovanja gospodarskih subjekata Slavonije. Ruralni turizam se može razvijati kao osnovna djelatnost ili dodatni izvor zarade (OPG) sezonski ili tijekom cijele godine što zapravo donosi sa sobom bezbroj mogućnosti razvoja.

3. Konjički turizam

Najvažnije aktivnosti konjičke industrije imaju raspon od u potpunosti profesionalnih aktivnosti do aktivnosti opuštanja i ugone u radu s konjima. Interes sudionika može biti ostvarivanje dobiti ili pak opuštanje uz konje, a između se nalaze i mnogi poluprofesionalni sudionici. Oni imaju interes u ostvarivanju manje dobiti, ali i ugodnog druženja s konjima. Konjičke aktivnosti su povezani lanac.

Aktivnost profesionalnih natjecatelja u konjičkim sportovima povlači aktivnost uzgajivača, trenere, organizatore konjičkih natjecanja i druge. Aktivnosti orijentirane na trenutke ugone i opuštanja uz konje uključuju edukaciju u radu s konjima, obuku jahača, vozača i drugih, uključivanje konja u turističku aktivnost i drugo. (Čačić, 2008:18). Drugi dio konjičke industrije je dio koji osigurava dobra i servise za temeljne aktivnosti, kao npr. konjogojske stručnjake, potkivače, veterinarsko osoblje, hipodrome i druge natjecateljske objekte, proizvođače hrane i druge. (Čačić, 2008:19). Najznačajniji dio konjičke industrije kao takve jesu galopske i kasačke utrke, ali postoje mnogi drugi oblici konjičke industrije i zaljubljenici u iste. U zemljama koje su ekonomski razvijene, te zemljama u kojima je zabilježeno povećanje ekonomskog standarda konjogojstvo postaje odraz stil života. Konj se koristi kao sredstvo koje može poslužiti u aktivnostima opuštanja i edukacije ljudi svih dobnih skupina bez obzira na spol, vjeru, etničku ili rasnu pripadnost. Jednom zaljubljenici u konje uvijek će bit zaljubljenici u konje. U zemljama gdje je razvijena konjička industrija, konjička udruženja svakodnevno broje sve veći broj početnika i natjecatelja amatera u mnogim konjičkim disciplinama. Nadalje, izgradnja sve suvremenijih jahačkih centara, osnivanje škola jahanja, podiže kvalitetu i daje nove ideje iskoristivosti konja i prostora. Naglasak ostaje na promoviranju aktivnosti izvan natjecateljskih objekata ili tzv. ne arenskih aktivnosti, kao npr. rekreacijsko i terensko jahanje kao odmor za dušu i tijelo i izvrstan način za “punjenje baterija“. Jahaonica je izgrađena u Đakovu s prostranim unutarnjim prostorom, podlogom od kvarene pijeska sa kokosovim vlaknima na svjetskom nivou.

Konjički turizam je važan turistički proizvod na međunarodnoj razini. Obuhvaćajući sve zahtjeve pojedinaca i turističkih agencija u svim dijelovima konjičkog turizma uočava se kontinuirani rast zanimanja, što potvrđuje opravdanost stalnog ulaganja u daljnji razvoj. Ta pojava uočava se u okvirima međunarodnog turističkog trenda potražnje za aktivnostima konjičkog turizma kao glavnih aktivnosti godišnjih odmora, ali i izvan njih.

Profili i potrebe konjičkih turista se mijenjaju, a u nekim slučajevima te su promjene vrlo jasne:

- povećanje uloge ne konjičkih aktivnosti koje su povezane s aktivnostima konjičkog turizma; posljedično, vrlo često u organiziranim putovanjima „primarno“ konjičkih turista, sve je veći udjel turista koji sudjeluju u istim putovanjima upravo radi pratećih sadržaja koji su povezani s konjičkim aktivnostima,
- mijenjaju se i očekivanja turista od aktivnosti u konjičkom turizmu; kroz vrijeme se uočava izrazit trend potražnje većeg standarda od konjičkog turizma, i u konjičkim i u ne konjičkim sadržajima tijekom odmora,
- sve veće zanimanje za vožnju zaprega,
- vezano za turoperatore, otvaraju se sve veće mogućnosti za specijalizirane turističke agencije koje imaju samo ponude za konjički turizam. (Čačić, 2012:50).

Jedna od posebnosti konjičkog turizma je u tome da u njemu može sudjelovati svaka osoba koja želi probati jahati, bez obzira na to je li vrhunski sportaš ili početnik svaki jahač ima neposredan pristup, što jamči golem izvor sudionika. Jahači turisti koji žele uživati u konjičkom turizmu mogu se baviti njime od najlakšeg oblika do najtežih osobnih izazova, to jest od ležernog rekreativnog jahanja po jahaćim stazama do višesatnog jahanja na vrlo duge i izazovne udaljenosti, s obzirom na reljef geografskog područja. 1950-ih godina nastao je konjički turizam i to u Francuskoj, u vrijeme kada su strojevi preuzeli poslove koje su do tada obavljali konji. Nakon toga ugodno druženje s konjima postaje svakodnevnost i jedan od najsigurnijih načina razvoja rekreativnog jahanja. Od svojih početaka pa do danas, konjički turizam je prošao put od malo zastupljene aktivnosti, do najboljeg načina stjecanja i zadržavanja interesa najvećeg broja. Konjički turizam obuhvaća sportska natjecanja, izložbe te razne druge manifestacije. U njima turist sudjeluje pasivno. Rekreacije mogu biti i aktivne gdje turist jaše, putuje s konjima na duže ili kraće udaljenosti, educira se i napreduje u svojim vještinama u urbanom ili ruralnom području. Konjički turizam čine ljudi, konji i okoliš koji su zajedno temeljni su koncept razvoja konjičkog turizma i jedno bez drugog ne mogu funkcionirati.

Od najznačajnijih oblika konjičkog turizma možemo navesti:

- rekreativno jahanje,
- konjička natjecanja,

- vožnja zaprega,
- konjičke igre i prikazi,
- lovno jahanje,
- škole jahanja i vožnje,
- turističko-izletničko putovanje konjima,
- terapijsko jahanje,
- vestern jahanje,
- kulturno-folklorne manifestacije,
- prezentacije uzgoja,
- konjički edukacijski kampovi,
- konferencijski konjički turizam,
- aukcije konja,
- izletnički posjeti uzgojima u izvornom prirodnom okruženju,
- posjeti ergelama i konjičkim centrima,
- povezanost konja i umjetnosti,
- konjogojske izložbe, smotre i sajmovi.(Čačić, 2008:25).

3.1.Oblici konjičkog turizma

U konjičkoj industriji i u konjičkom turizmu jahanje je daleko najzastupljeniji oblik uporabe, a samo jahanje se još dijeli na discipline koje jahači rijetko kad mijenjaju kad jednom odaberu disciplinu koja ih zanima.

3.1.1. Rekreativno jahanje

Najpopularnija i najraširenija aktivnost i ponuda u konjičkom turizmu je rekreativno jahanje. U pojedinim dijelovima svijeta jahanje je najpopularnija rekreacijska aktivnost, koja isto tako

ima veliku kulturnu vrijednost povezanu s putovanjem radi istraživanja i upoznavanja novih krajolika.

Rekreativno jahanje uključuje aktivnosti kao što je trail jahanje, endurance jahanje i trekking jahanje, a oblik jahanja koji odabiru turisti ovisi o njihovom interesu, žele li se natjecati ili uživati u konjima te kakva je njihova psiho-fizička spremnost za pojedini oblik bavljenja konjima, ili jahanja. (Čačić, 2012:57). Rekreativno jahanje nerijetko pređe u sport, ali nakon vremena se postepeno vrati u rekreativno, ali je pohvalno da to bude doživotno rekreativno, nitko nije prestar za jahanje.

3.1.2. Konjička natjecanja

U konjička natjecanja svrstavamo galopske i kasačke utrke, preponska i dresurna natjecanja, endurance, zaprege, da bi postao natjecatelj u Hrvatskoj prvo se položi ispit za jahaču dozvolu, pa s jahačem dozvolom za natjecateljsku licencu pod stručnim nadzorom. Kao sekundarna uloga javlja se i turistička aktivnost pri održavanju svakog natjecanja, jer pri svakom održavanju natjecatelji, konji i vlasnici putuju do mjesta održavanja. Vrlo ih često prate članovi uže ili šire obitelji, prijatelji svi oni moraju podmiriti potrebu za pićem, hranom i smještajem. Često na galopskim trkama bira se najelegantnija dama turnira ili održavaju natjecanja u izboru najljepšeg šešira. Istodobno, postoji veći ili manji broj posjetitelja natjecanja, zavisno o disciplini i "težini natjecanja", svakako da će se međunarodno i lokalno natjecanje uvelike razlikovati. Pri svakom putovanju s konjima, bez obzira na to je li riječ o natjecanju ili nekom drugom obliku aktivnosti s konjima, velik udjel u ukupnom trošku uvijek čini prijevoz konja te prateća veterinarska i, prema potrebi, druga dokumentacija za konja, posebice ako se događaj organizira izvan Hrvatske. (Čačić, 2012:59). Preponsko jahanje je najpopularnije u Hrvatskoj i u njemu sudjeluje najveći broj natjecatelja, zatim slijedi dresurno jahanje, zaprege pa endurance. Sukladno popularnosti i broj natjecanja je recipročan.

3.1.3. Lovno jahanje

Lovno jahanje je tradicionalni program jahanja koji oživljava lov starih vremena. Najčešće se radi o lovu na lisice, ali i druge vrste divljači. No, najčešći oblik današnjeg lovnog jahanja je u stvarnosti igra u kojoj jedan od jahača ima na ramenu pričvršćen lisičji rep, to jest taj jahačima ulogu lisice. Zbog zahtjevnosti s obzirom na vrstu jahanja, vremensku i

kilometarsku dužinu jahanja te uvjete okoliša koji otežavaju jahanje s obzirom na veliki broj zapreka, u lovnom jahanju mogu sudjelovati samo iskusni jahači. (Čačić, 2012:62). Programi lovnog jahanja najčešće su trodnevni, a tijekom programa jahači mogu dobro upoznati konje koje jašu, ponašanje drugih jahača i njihovih konja, okoliš i vještine savladavanja prirodnih zapreka. Nažalost u Hrvatskoj nije toliko popularno, što je velika šteta zbog potencijala prirode koju Hrvatska ima.

3.1.4. Vožnja zaprega

Vožnja zapregama ne čini veliki udjel u konjičkom turizmu, ali u pojedinim slučajevima daje veliku prepoznatljivost pojedinim mjestima jer se temelji na tradiciji. Jedan od takvih slučajeva su taxi fijakeri u Beču, smješteni ispred zgrade Španjolske škole jahanja. Vožnja zaprega u natjecateljskom dijelu obuhvaća natjecanja po kategorijama četveropreg, dvopreg i jednopreg i isto tako u dijelovima vožnja dresure, vožnja maratona i vožnja preciznosti kroz čunjeve. Ergela Đakovo provodi adventske vožnje svake subote u adventu u programu Mome gradu za blagdane, moguće je iznajmiti kočiju za svadbene ili druge prilike, te nude pakete koje je potrebno unaprijed rezervirati.

3.1.5. Konjičke igre i prikazi

Konjičke igre i prikazi organiziraju se kao atrakcija, a njihovo organiziranje temelji se na prikazivanju povijesnih događaja ratovanja ili natjecanja. Mađarska je na prostoru Europske unije zasigurno vodeća zemlja u organizaciji konjičkih igara temeljenih na povijesti. Svjetski su poznate vještine njihovih čikoša koje izvode s konjima koje nerijetko gostuju na natjecanjima. Hrvatska najpoznatija viteška igra je Sinjska alka koju organizira Viteško alkarsko društvo iz Sinja. Sinjska alka je 2010. godine upisana na UNESCO-v popis nematerijalne svjetske baštine u Europi, a ove godine će slaviti 300 godina postojanja. Spomenimo i udrugu „Lipicanska barokna raskoš“ s ciljem oživljavanja hrvatskih dvoraca i perivoja čuvaju tradiciju dvorskog života sa šest uigranih predstava na svakodnevnoj bazi i po potrebi specijalne predstave kao „Božićni bal lipicanaca“ koji se održava na Državnoj ergeli Đakovo.

3.1.6. Turističko-izletničko putovanje konjima

Oblik je konjičkog turizma koji najčešće traje jedan tjedan za manje skupine, klubove ili skupine prijatelja kroz najljepša područja zemlje. Zbog jednostavnosti putovanja uglavnom se osnivaju manje skupine od 4 do 6 osoba. Na dan se prelazi oko 30 kilometara, dvopregom ili četveropregom, ili više njih. Ako postoji zanimanje, zaprege prate i jahači turisti jašući na konjima. Tijekom putovanja turistima su osigurani hrana i piće tipični za regiju kroz koju se putuje, a u kolima je sva potrebna oprema i pribor za izlete. Tijekom putovanja posjetitelji noće u smještajima tipičnim za regiju. „Jedno od najzanimljivijih oblika turističko-izletničkog putovanja zapregama je putovanje tzv. „romskom karavanom“ koje se organizira npr. u Mađarskoj, Engleskoj i Irskoj.“ (Čačić, 2012:68). Nekadašnji romski način života u zaprežnim kolima, tzv. „dom slobode“, program je koji u Mađarskoj traje sedam dana kroz regiju Kiskunsag. Turisti uče uprezati konje, voziti zapregu, timariti, hraniti i napajati konje, a nakon i samo jednog putovanja romskom karavanom, ti su turisti na temelju stečenog iskustva sposobni organizirati vlastitu karavanu i putovati samostalno i slobodno.

3.1.7. Terapijsko jahanje

Odnos konja i čovjeka najbolje dočarava terapijsko jahanje. To je terapija pomoću konja za osobe sa različitim invaliditetom s kojom se uz fizičke prednosti postižu i socijalne i psihološke prednosti. Osoba kad sjedne na konja aktivira cijelo tijelo, rade mišići koji se ne mogu nikada aktivirati hodanjem, zavisno od problema koji osoba ima pristupiti se treba pojedinačno i prilagoditi vježbe radi poticanja različitih dijelova tijela. Terapijsko jahanje propisuju terapeuti diljem svijeta i rezultati su vidljivi. Organizacije koje se bave terapijskim jahanjem su uglavnom neprofitne, ali njihova važnost je enormno velika. Postoje i natjecanja osoba sa invaliditetom koja na razini države i međunarodnoj u kojoj sudjeluje i Hrvatska sa svojim jahačima. Terapije pomoću konja su hipoterapija, fizioterapija na konju, psihoterapija i bilo koja. U program može, a ponekad i mora biti uključen i suradnik, licencirani trener jahanja. Terapijsko jahanje je konjaništvo za ljude s različitim tipovima i stupnjevima invaliditeta koji sudjeluju u prilagođenom programu u kojem uče jahačke vještine. Ovakvi programi izvode se pod nadzorom educirane i licencirane osobe – instruktora ili voditelja terapijskog jahanja koji je upoznat s indikacijama, kontraindikacijama i metodama rada u

terapijskom jahanju. Terapijsko jahanje se obično izvodi u specijaliziranim udrugama ili klubovima, ali se može organizirati i u sklopu bilo kojeg konjičkog kluba ili čak u privatnom aranžmanu. Rekreativno i sportsko jahanje za osobe s posebnim potrebama je viša razina aktivnosti gdje se osobe uključivanju u redovne konjičke programe koji su otvoreni za osobe s posebnim potrebama.

3.2. Utjecaj konjičkog turizma na razvoj uzgoja konja

U razvijenoj konjičkoj industriji postoji manje ili više strog sustav selekcijskih mjera, što je bitno i potrebno je dobro vodstvo stručnih ljudi. Rasplodni pastusi imaju sustav ocjenjivanja od strane komisije i ispit radne sposobnosti koji moraju zadovoljiti i to ovisno o pasmini kriteriji se mijenjanju. Najveći značaj u Hrvatskoj imaju holstein konji, konji se kasnije križaju i nastaju nove pasmine konja, kao značajnoj Hrvatskog športskog konja. Hrvatska poljoprivredna agencija u suradnji sa Središnjim savezima i udrugama uzgajivača konja Hrvatske, a pod pokroviteljstvom Ministarstva poljoprivrede i Zagrebačke županije organizirala je I. savjetovanje uzgajivača konja u Republici Hrvatskoj. Cilj Savjetovanja je stručno informiranje i edukacija uzgajivača, vlasnika i ljubitelja konja te ostalih zainteresiranih za konjogojstvo. Broj registriranih konja prema podacima Hrvatskog konjičkog saveza je na kraju 2019. godine bilo 585 licenciranih konja različitih pasmina, te su isto tako registrirana 62 konjička kluba. Godišnje su organizirana 63 konjička natjecanja u navedenim konjičkim sportovima, a ukupno je licencirano 753 natjecatelja koji se natječu u preponskom (45%), dresurnom (33%), daljinskom (15%) i zaprežnom (4%) konjičkom sportu te eventingu (3%). Intenzivan je trend razvitka tih disciplina konjičkog sporta, kao i interes za uzgoj ili samo rekreativno bavljenje konjima. Prema podacima HKS-a ukupni broj licenciranih jahača u preponskom jahanju je 336. Dresurno jahanje je po broju registriranih jahača druga disciplina konjičkog sporta u Hrvatskoj. Ukupni broj licenciranih jahača u dresurnom jahanju je 253. Prvo natjecanje u daljinskom jahanju (endurance) u Hrvatskoj organizirano je 2006. godine. Ukupni broj licenciranih jahača u daljinskom jahanju je 111, od. Zaprežni sport u Hrvatskoj se počeo razvijati devedesetih godina prošloga stoljeća. Rast i razvoj sporta usmjeren je prema vožnji dvoprega, a od 2013. godine i jednoprega, kada se po prvi put organiziralo nacionalno prvenstvo prema FEI pravilima za jednoprege. Premda lipicanska pasmina dominira u zaprežnom sportu, postoji opravdan interes za uključivanjem drugih toplokrvnih pasmina u ovu disciplinu. Broj licenciranih vozača dvoprega je 28 , a

jahača za eventing je 25. Od sveukupnog licenciranog osoblja, 55 je trenera, 31 sudac i 5 postavljaja parkura.

Ministarstvo Republike Hrvatske zajedno s ovlaštenim udrugama uzgajivača, Hrvatskom agencijom za poljoprivredu i hranu, nadležnim sportskim savezima, akademskom zajednicom te javnim tijelima izradili su program Nacionalnim programom poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine i uzgojne tipove konja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2021. do 2025. godine te poticati unaprjeđenje kvalitete uzgoja konja pojedinih pasmina za koje se u Republici Hrvatskoj samostalno provode uzgojni programi. Isto tako, cilj programa je stimulirati organizaciju natjecanja u konjičkom sportu kao i poticanje vlasnika pojedinih pasmina konja da sudjeluju na konjičkim natjecanjima i time testiraju radnu sposobnost svojih konja (performance test). Ciljevi programa odnose se na: unaprjeđenje uzgoja konja pojedinih pasmina, unaprjeđenje uzgojno-seleksijskog rada pojedinih pasmina konja, održavanje postojećeg trenda porasta broja konja u Republici Hrvatskoj i sprječavanje eventualnih negativnih trendova obzirom na gospodarsko-ekonomske prilike, - održavanje i povećanje količine i kvalitete (populacije) ždrebadi pojedinih pasmina konja, stimuliranje sudjelovanja pojedinih pasmina konja na konjičkim natjecanjima, transparentno financijsko podupiranje organizacije i održavanja konjičkih natjecanja u nekoliko disciplina konjičkog sporta koje se održavaju u Republici Hrvatskoj, sukladno propozicijama natjecanja koje su opisane u aktima Nacionalnih sportskih saveza u domeni konjičkog sporta.

3.3. Značaj državnih lipicanskih ergela u razvoju hrvatskog konjičkog turizma

Državna ergela Đakovo i Državna ergela Lipik su ergele sa stoljetnim tradicijama uzgoja konja lipicanskih pasmina. „Iako obje ergele uzgajaju lipicansku pasminu, prema morfološkim i genetskim odlikama radi se o dva potpuno različita tipa lipicanaca.“ (Čačić, 2008:51). Svakako je potrebna razlika u uzgoju i da ti konji budu prepoznatljivi, ne samo u Hrvatskoj nego i u svijetu, da netko kad dolazi kupiti Đakovačkog lipicanca zna da će dobiti konja karakteristika koji krasi samo tu ergelu. Prepoznatljivost i kvaliteta je jedino što ostaje i uspjeva u dugoročnom pogledu.

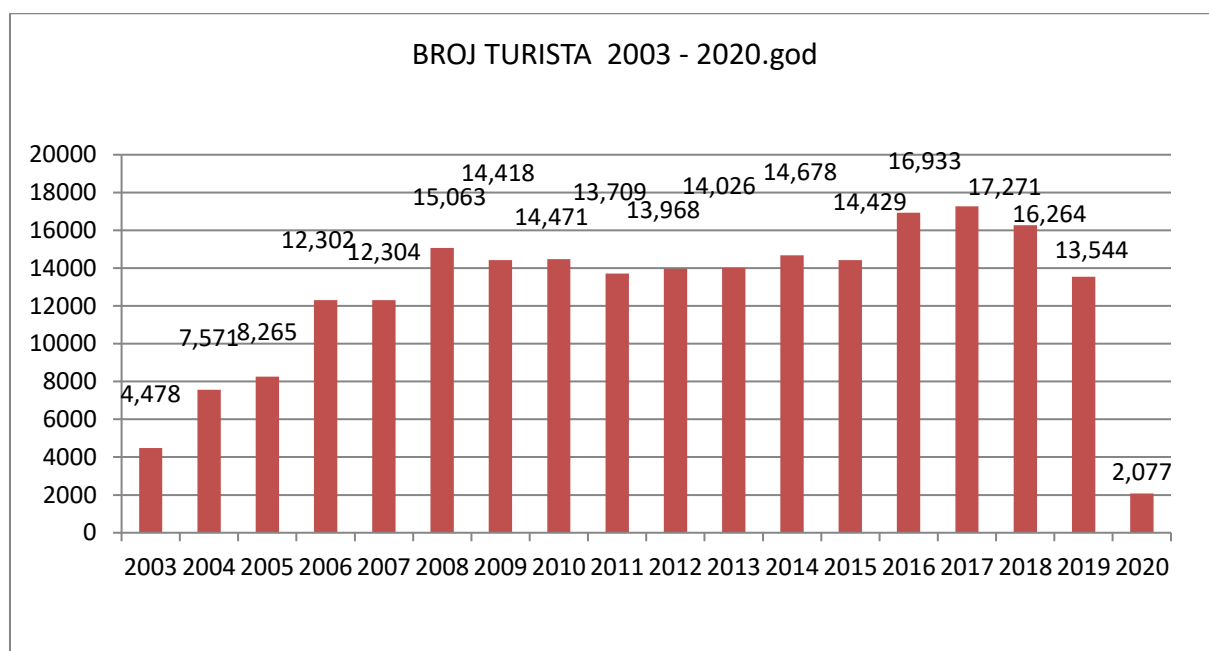
3.3.1. Lipicanac u hrvatskom konjičkom turizmu

Iz tog razloga kažemo da s povećanjem broja konja se povećava i naš problem. Uzgojeni konji nemaju svoju namjenu i premali broj konja se dokazuje kroz sportske. To za posljedicu ima pad dohodovnosti uzgoja, a također se smanjuje interes za uzgoj, kako kod dugogodišnjih, tako i od potencijalnih uzgajivača. Budući da su u protekla dva desetljeća izostali stroži kriteriji selekcije i neprovođenjem sustava ocjene i odabira, u rasplod su uvedena sva ženska grla uzgojena u istom razdoblju te veliki broj takvih pastuha. Manja dohodovnost uzgoja posljedica je slabe radne sposobnosti, posebno kada se radi o sportskim pasminama ili uzgojnim tipovima konja. Lipicanac može biti uključen u gotovo sve oblike konjičkog turizma.

Državna ergela Đakovo i Lipik na svoje dvije lokacije pruža usluge turističkih obilazaka s opcijama bez pratnje stručnog vodiča i uz pratnju, zatim konjičke predstave uz glazbu, tematske predstave: Uskrs na Ergeli, Đakovački vezovi, Dan Ergele Đakovo i Božićni bal lipicanaca. Također ima i posebne programe „U zajednički život fijakerom i lipincima“ za vjenčanje i druge prigode te program jahanja i obiteljske pakete: „prvi kontakt s lipincem“ i „lipicanac, čovjekov prijatelj“. Prema internim podacima turističkog poslovanja Ergele Đakovo prikazujemo broj posjetitelja u grafikonu 1. sveukupni broj turista koji su posjetili Ergelu Đakovo i platili ulaznicu za obilazak s time da 2020. godina zbog pandemije izuzetno posjećena. Slika broj 1 prikazuje odnos plaćenih i besplatnih ulaznica kroz godine s time da je radno vrijeme turističkog ureda od 7 do 15 sati radnim danima i vikendom po potrebi, a turisti u privatnom aranžmanu dolaze najčešće vikendom i u popodnevnim satima kada turistički ured nije otvoren. Slika broj 2 dijeli u dobne kategorije učenici, odrasli i umirovljenici zbog različitih cijena ulaznica što povezujemo i sa grupnim dolascima kako najčešće djeca i umirovljenici tako dolaze. Plan rada turističkog odjela za 2020. godinu nije ni 10% proveden zbog pandemije uzrokovane Covid virusom.

Grafikon 1. Broj turista u periodu 2003.-2020.

Izvor: interni podaci Ergele Đakovo

Slika 1. Broj posjetitelja na Ergeli Đakovo 2014.-2020. godine

2014	ulaznica	195	87	335	1.323	4.712	2.416	116	341	2.290	953	668	1.242	14.678
	gratis	1	3	75	185	344	211	15	19	172	313	184	263	1.785
2014	UKUPNO	196	90	410	1.508	5.056	2.627	131	360	2.462	1.266	852	1.505	16.463
2015	ulaznica	47	19	633	1.807	3.654	2.120	496	537	1.787	880	865	1.584	14.429
	gratis	37	-	93	484	256	297	77	65	106	963	63	147	2.588
	UKUPNO	84	19	726	2.291	3.910	2.417	573	602	1.893	1.843	928	1.731	17.017
2016-2017	ulaznica	169	142	649	1.656	4.627	2.227	533	598	2.298	1.763	1.163	1.108	16.933
	gratis	32	28	677	245	334	238	48	36	729	155	102	93	2.717
	UKUPNO	201	170	1.326	1.901	4.961	2.465	581	634	3.027	1.918	1.265	1.201	19.650
2018	ulaznice	84	362	567	2.200	4.606	2.817	466	511	1.307	2.074	959	1.318	17.271
	gratis	3	10	24	383	346	309	139	184	702	531	132	178	2.941
	UKUPNO	87	372	591	2.583	4.952	3.126	605	695	2.009	2.605	1.091	1.496	20.212
2019	ulaznice	315	62	935	1.861	4.215	2.342	696	679	831	1.753	1.708	867	16.264
	gratis-Pastu	17	16	277	112	333	264	78	10	600	182	116	126	2.131
	UKUPNO	332	78	1.212	1.973	4.548	2.606	774	689	1.431	1.935	1.824	993	18.395
2020	ulaznica	146	153	830	1.663	3.581	1.667	370	673	1.085	1.489	1.247	640	13.544
	gratis	14	18	116	494	259	829	8		979	126	144	275	3.262
	UKUPNO	160	171	946	2.157	3.840	2.496	378	673	2.064	1.615	1.391	915	16.806
2020	ulaznica	66	349	123		95	397	60	148	305	378	136	20	2.077
	gratis						184	149	86					419
	UKUPNO	66	349	123	-	95	581	209	234	305	378	136	20	2.496

Izvor: interni podaci Ergele Đakovo

Slika 2 Posjetitelji prema dobi i mjesecima

	VRSTA	Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj	Svibanj	Lipanj	Srpanj	Kolovoz	Rujan	Listopad	Studeni	Prosinac	UKUPNO
2015	učenici	25	-	526	1.574	2.677	1.799	158	244	1.073	875	348	287	9.586
	umirovljenici	-	-	70	130	760	285	157	141	350	571	168	44	2.676
	odrasli	59	19	130	587	473	333	258	217	470	397	412	1.400	4.755
	UKUPNO	84	19	726	2.291	3.910	2.417	573	602	1.893	1.843	928	1.731	17.017
2016	učenici	125	35	444	996	3.707	1.657	119	280	1.743	755	270	214	10.345
	umirovljenici	18	24	42	310	523	356	185	169	759	621	151	127	3.285
	odrasli	58	111	840	595	731	452	277	185	525	542	844	860	6.020
	UKUPNO	201	170	1.326	1.901	4.961	2.465	581	634	3.027	1.918	1.265	1.201	19.650
2017	učenici	7	70	238	1.435	3.695	1.990	159	296	521	680	82	362	9.535
	umirovljenici	10	85	93	503	607	333	162	173	433	712	98	5	3.214
	odrasli	70	217	260	645	650	803	284	226	1.055	1.213	911	1.129	7.463
	UKUPNO	87	372	591	2.583	4.952	3.126	605	695	2.009	2.605	1.091	1.496	20.212
2018	učenici	82	34	535	869	3.406	1.481	293	355	235	727	386	150	8.553
	umirovljenici	99	9	36	434	607	499	121	79	155	319	156	80	2.594
	odrasli	151	35	641	670	535	626	360	255	1.041	889	1.282	763	7.248
	UKUPNO	332	78	1.212	1.973	4.548	2.606	774	689	1.431	1.935	1.824	993	18.395
2019	djeca, učenici	60	48	346	1.238	3.089	1.510	135	248	310	759	192	462	8.397
	umirovljenici	20		391	278	261	142	52	100	733	265	131	70	2.443
	odrasli	80	123	209	641	490	844	191	325	1.021	591	1.068	383	5.966
	UKUPNO	160	171	946	2.157	3.840	2.496	378	673	2.064	1.615	1.391	915	16.806
2020.	učenici, stud.	24	121	79	-	41	245	67	94	94	223	67	11	1.066
	umirovljenici													-
	odrasli	42	228	44	-	54	336	142	140	211	155	69	9	1.430
	UKUPNO	66	349	123	-	95	581	209	234	305	378	136	20	2.496

Izvor: interni podaci Ergele Đakovo

4. Mogućnosti za razvoj ruralnog turizma

Veličina ruralnog područja na europskoj razini nam daje na važnosti konjičkom turizmu kao potencijalu. Na razini Europske unije ruralno područje čini 93% teritorija. U pretežito ruralnom području živi oko 20% ljudi, a 38% živi u izraženo ruralnom području. Ruralno područje Europske unije čini 45% bruto državne dobiti i 53% ukupnog broja radnih mjesta. (Čačić, 2012:97). Ruralni razvoj je važna politika i Europska unija mu pridaje veliku važnost. Prirodni resursi u ruralnim područjima Europske unije nude i stvarne mogućnosti sa stajališta potencijala za rast novih sektora, povezivanja postojećih trendova sa novim. Nove dimenzije popularnog trenda zdravog života i načina življenja konjički turizam se potpuno uklapa u tu priču. Konjički turizam, posebice jahanje, je dio turizma i rekreacije i nudi mogućnost za razvoj siromašnijim regijama i obogaćivanje ponude svojim agro i eko turistima. Uz potporu lokalnih vlasti, države i stručnih institucija, uvrštavanjem konjičkog turizma u svoje ponude. Naime, na stranicama turističkih zajednica grada, županije pa i države konjički turizam se ne nudi u potkategorijama aktivnog turizma ili se nude određene, a ne sve. U budućnosti se očekuje još veće povezivanje turizma s aktivnim oblikom rekreacije koja uključuje razne oblike samospoznaje s fizičkom rekreacijom. (Čačić, 2012:98). Iz te perspektive će konjički turizam i rekreacija dobiti još veću ekonomsku popularnost i u budućnosti će biti još važniji. Popularizacija korištenja konja u liječenju i rehabilitaciji postaje također sve važnija.

4.1. Konjički turizam na farmama

U konjičkom turizmu razlikujemo dvije kategorije turizma. To su ekoturizam i/ili avanturistički turizam te farmerski ili agroturizam s druge strane. Važno je istaknuti da je konjički turizam u najvećem dijelu dio ruralnog turizma. Turizam se općenito sve više razvija, i čini se da u ruralnim područjima uz druge industrije obećava olakšanje od ekonomskih i socijalnih kriza, slijedeći trend opadanja interesa za tradicijske resurse kao što su ribolov i farmerstvo. (Čačić, 2012:100). Tradicionalne farme su najčešće mješovitih aktivnosti, ali se u posljednjem desetljeću pokazuje jasan trend specijalizacije farmi te manjim dijelom uključivanje u proizvodnju poslovanja velikih kompanija. Vlasnici farmi su jednostavno suočeni s nužnosti za promjenama u proizvodnji i načinu uporabe zemljišta, od tradicionalnog farmerstva do raznih uslužnih djelatnosti, kao što je ruralni turizam. Uporaba konja i zemljišta je mogućnost za razvoj avanturističkog turizma kao što je jahanje na duge udaljenosti na velikim otvorenim prostorima, čak i u divljinama i pustinjama.

Mala poslovanja u turizmu, uzgoj i trening konja te druge industrije postaju važan dio izvora egzistencije u ruralnim krajevima. Općenito, poduzetnici razvijaju poslovanja u turizmu, pa tako i u konjičkom turizmu.

Mnogi poslovi u konjičkom turizmu razvijeni su iz tradicionalnog farmerstva, iako studije o poljoprivredi i turizmu upućuju na to da su ta dva gospodarska sektora konkurenti obzirom na korištenje zemljišta i ulaganje rada.(Čačić, 2012:101). Utemeljenje konjičkog turizma na farmama mora poslužiti kao nužno korištenje više resursa. Jedan od resursa u konjičkom turizmu je ruralni okoliš. Ideja je da se više farmi poveže u cijelu priču, zašto ne na konjima obilaziti vinograde, kušati vina, odjahati na seosku večeru, na tradicionalni ples, na romantičnu večeru za dvoje, odlazak do kampa i noćenje na otvorenom.

4.3. Razvoj ekoturizma i agroturizma

Konjički turizam raste kao grana rekreativnog i ekološkog turizma, kombinirajući prirodu i doživljaj same prirode. Jahanje i vožnja zaprega su u modernom i urbanom vremenu u kojem živimo strane aktivnosti, iako su u povijesti te aktivnosti bile prirodan način prijevoza i zabave tijekom naše srednjovjekovne i kasnije povijesti.(Čačić, 2012:102). Jahanje i druge aktivnosti s konjima u konjičkom turizmu danas su posao, uglavnom organiziran u ruralnim područjima, udaljenim od urbanih sredina i na lijepim geografskim, neistraženim i očuvanim lokacijama.

Siromašnije regije, koje time imaju manju turističku vrijednost i čine se turistički manje privlačne, često imaju dobre preduvjete za razvoj ekoturizma i agroturizma, koji su gospodarske grane koje postaju sve više važne, a istodobno su područja za razvoj fizičkih aktivnosti. Prednost tim krajevima daju upravo u obliku konjičkog turizma i rekreacije. Turistička ponuda aktivnog odmora na agroturističkim farmama u dodiru s prirodom, ekološkom hranom domaće tradicionalne kuhinje, ponudom jahanja, postaje sve zanimljivija u kontinentalnom turizmu. No, daleko od toga da jahanje na plažama, pogled na more ne ostavlja bez riječi jahače, pa čak i profesionalce.

Uloga konjičkog turizma u svakoj zemlji s razvijenom turističkom industrijom ne može biti precijenjena sa stajališta rekreacijskih i zdravstveno-terapeutskih učinaka, obrazovanja o ekologiji i očuvanja prirode.(Čačić, 2012:102). Svaki konjičkog turizma ima politiku održivosti, smanjenje potrošnje resursa i recikliranja, što je vrlo važan čimbenik u određivanju

lokalnih resursa za zaštitu i očuvanje prirodnih bogatstava i brizi o očuvanju svojih zaštićenih područja.

5. Održivi razvoj

Komponente održivog razvoja su gospodarska učinkovitost, socijalni napredak i odgovornost prema okolišu. Može se smatrati da je održivi razvoj održavanje osjetljive ravnoteže i između ljudske potrebe da poboljšaju životnu stil i osjećaj dobrobiti s jedne strane te očuvanja prirodnih resursa i ekosustava o kojima mi i buduće generacije ovisimo. (GDRC, 2021.). koncept održivosti uobičajeno se vezuje i promatra kroz model trostruke bilance koja združuje gospodarsku učinkovitost, zaštitu okoliša i društvenu odgovornost. Ta tri elementa su jednakog značaja i u dugom roku njihov rast se ne može promatrati odvojeno. Stoga, da bi poslovanje bilo održivo treba voditi računa o ostvarenju profita, da bi bilo eko-efikasno o cjelokupnom okruženju i planeti Zemlji, te da bi bilo etično o jednakosti i ljudima za koje je vezan. (Nefat, 2019:12). UN je 1992. napravio plan „Agenda 21“ pod motom „*Misli globalno djeluj lokalno*“ s ciljem razvoja strategija za život unutar privatnog kapaciteta ekosustava. Sam pojam održivosti i dalje ima mnogo različitih scenarija.

5.1. Izazovi održivog razvoja

Najveći izazov turizma danas je osigurati dostatnu radnu snagu i održati kvalitetu usluge. Čovjek je ključ razvoja turizma, a minimalne plaće u Hrvatskoj jednostavno guraju radnu snagu za traženje boljeg i „stalnog“ radnog mjesta. Produženje sezone bi uvelike doprinijelo promjenama u odnosima s radnom snagom, a za to je potrebno dugoročno planiranje i strateško vodstvo na najvišim razinama. . Dr. sc. Kesara, 2012. godine za Poslovni dnevnik rekao: "U Hrvatskoj moramo postići uvažavanje radnih mjesta u turizmu, a ne da ih se doživljava kao nužno zlo jer nezaposleni 'nisu nigdje drugdje uspjeli' pa su eto našli 'nešto u turizmu'. Takvim pristupom u angažiranju djelatnika štetimo imidžu Hrvatske kao turističkoj zemlji".

Velik problem predstavlja i širenje kapaciteta u smislu povećanja broja dolazaka turista i narušavanje života postojećeg lokalnog stanovništva. Prvenstveno misleći na obalu kad jedan Dubrovnik kao poznata turistička destinacija u trajanju turističke sezone ima velike probleme s prometnom infrastrukturom, kašnjenjem, gužvama, nedovoljno parkirnih mjesta kao i sustavi kanalizacije koji su napravljeni i predviđeni za određeni broj ljudi i pucaju po šavovima kad se broj ljudi koji u kolovozu poveća trostruko ili četverostruko. Uzmimo za primjer Mallorce koja uvodi ograničenje broja postelja zbog prekomjernog turizma.

Neznanje je svakako prepreka održivom razvoju i dodajmo odgoj od ranog djetinjstva kako koncept održivosti ušao u svijest ljudi, bez obzira kojim se granama u budućnosti bavili.

Obrazovanje za održivi razvoj postaje danas ključni alat u pokušaju implementiranja praktičnih i primjenjivih rješenja koja mogu za početak ublažiti utjecaj prepreka, a dugoročno nam osigurati manji ekološki otisak. (Šimleša, 2010:113).

Kvalitetni turizam, kompetitivnosti i raznolikosti destinacijske ponude, zadovoljenje socijalnih potreba, zaštite i unapređivanja kulturnog i prirodnog ambijenta, može pridonijeti održivom razvoju prirodno i baštinski bogate ponude, u visoko konkurentnoj destinacijskoj regiji. Potrebno je promišljati različite modele i specifičnosti regionalnog razvoja. (Ljubičić, 2016:34)

5.2. Održivi razvoj konjičkog turizma

Prema Pickel-Chevalier (2015) jahanje u Francuskoj je postao velik posao kao i treća najveća sportska organizacija sa 700 000 članova. Po broju jahača Francuska je treća, odmah poslije Velike Britanije i Njemačke sa 1600 registriranih poslova specijaliziranih za konjički turizam i 60 000 km jahačkih staza. Promoviran je od strane svih nadležnih tijela za turizam kao oblik održivog razvoja. Veliku kategoriju konjičkog turizma podjelili su na *outdoor* turizam, pustolovni turizam, ruralni turizam, sportski turizam, tradicionalni i *event* turizam.

Nadalje na Islandu oko 15-18% konjičkog turizma koriste strani posjetitelji. Castejon, R., i dr. (2012). iznose brojke za Španjolsku od 500 registriranih poslovnih subjekata poslovanje konjički turizam i to ruralni smještaj koji uključuje jahanje 30%.

Stanje u Republici Hrvatskoj kreće ulaznom putanjom. Edukacija je bila ta koja je godinama nedostajala u radu i ophođenju s konjima posebno u konjičkom turizmu. Nadalje, oformirala se ENGEA Hrvatska, organizacija koja se bavi razvojem konjičkog turizma u Republici Hrvatskoj, sestrinska organizacija ENGEA Italije i članica GEEA europske organizacije konjičkog turizma i konjičkih turističkih vodiča. ENGEA Hrvatska osnovana je s ciljem razvoja konjičkog turizma i oformljivanjem licenciranih konjičkih turističkih vodiča prema priznatim standardima i prema dobroj praksi konjičkog turizma u zemljama članicama EU. Na području Republike Hrvatske ENGEA Hrvatska bavi se profesionalnim osposobljavanjem konjičkih turističkih vodiča, projektiranjem, planiranjem i certificiranjem jahaćih staza, zaštitom okoliša i prirode, brigom i dobrobiti za konje, prirodu i zdravlje ljudi, širenje kulture i prakticiranje jahaćeg turizma i sporta, te razvojnu suradnju u konjičkom turizmu na području Republike Hrvatske.

Isto tako, hvalevrijedan projekt EQUI EDU temelji se na dugoj tradiciji konjogojstva i konjičkog sporta u Hrvatskoj i Mađarskoj koja potječe još iz vremena Austro-Ugarske. Broj

ljudi u EU koji se na neki način bave konjima je u konstantnom porastu te u razvijenim europskim zemljama poput Austrije i Njemačke postoje odgovarajući programi obrazovanja i stručnog usavršavanja koji studentima i odraslim polaznicima omogućuju stjecanje kvalifikacija u području rada s konjima, profesionalnog bavljenja konjičkim sportom ili pružanja usluga u ruralnom turizmu (organizacija terenskih jahanja i sl.) Projekt je usmjeren na razvoj obrazovnih sadržaja za studente i odrasle polaznike koji trenutno nemaju mogućnost na odgovarajući način razvijati kompetencije u području konjogojstva i konjičkog sporta. Iz tog će se razloga u sklopu projekta izradom tehničke projektne dokumentacije za izgradnju jahališta, zatvorene hale, štale za konje i popratnih prostorija stvoriti preduvjeti za uspostavu regionalnog centra za konjogojstvo i konjički sport, a Učilište će u sklopu ovoga projekta kroz niz radionica s ključnim dionicima iz područja konjogojstva i konjičkog sporta, zajedno s projektnim partnerom – Sveučilištem Szent Istvan u Kapošvaru, razviti nove kolegije i programe cjeloživotnog učenja iz područja konjogojstva i konjičkog sporta. Učilište će također obnoviti postojeće prostore za konjogojstvo u sklopu stočarskog praktikuma. Rezultat projekta bit će dostupnost odgovarajućih programa (Učilište će u sklopu projekta sa Sveučilište szent Istvan razviti pet kolegija za studente i četiri programa cjeloživotnog učenja iz područja konjogojstva i konjičkog sporta), kako u visokom obrazovanju, tako i u području programa cjeloživotnog učenja iz područja uzgoja i držanja konja koji će u nadolazećem razdoblju biti dostupni polaznicima zainteresiranim za konjički sport ili razvoj ruralnog turizma koji uključuje držanje konja i ponudu sadržaja koji uključuju jahanje i sl. Projekt će se tijekom 20 mjeseci provoditi u Križevcima i Kapošvaru.

6. Promjene u preferencijama potrošača

6.1. Trendovi

Svako novo putovanje svladavanje je novog gradiva, a svladavanje gradiva kroz iskustvo najbolji je oblik učenja. Kako bismo neko iskustvo proživjeli (doživjeli) potrebna nam je motivacija, tj. pokretačka snaga koja nas navodi na određenu aktivnost koja se u ovom kontekstu odnosi na putovanje. Riječ motivacija latinskog je podrijetla i izvodi se iz glagola *movere* što znači kretati se. (Miljković i autori, 2018:83) Motivaciju za putovanjem možemo pročitati na dvije različite razine, a to su opća i specifična motivacija. Opća motivacija orijentirana je na samu osobu koja putuje, njen karakter i osobna iskustva. Uglavnom su to osobe koje su uvijek "spakirane za put" te im nije bitno kuda i s kime putuju, a promjena mjesta boravka te istraživanje nepoznatog teritorija dovoljni su im razlozi za putovanje. S druge strane, specifična motivacija za putovanjem odnosi se na osobe koje imaju točno određena odredišta, tj. putovanja. Specifična motivacija djeluje na osobe na način da promišljaju o svakom koraku koji ih dijeli od samog putovanja, kao i svakom koraku na putovanju što dovodi često do odgađanja ili odbijanja ponuđenog putovanja. Stoga, kada bi nam netko postavio pitanje zašto ljudi putuju odgovorili bismo im kroz nekoliko teorija.

Miljković tako u svome radu navodi Maslowljevju teoriju potrebe kao jednu od neutjecajnih u psihologiji. Maslowljeva teorija utemeljena je na holističkom pristupu koji najviši domet ljudskih težnji vidi u samoostvarivanju. (Miljković i autori, 2018:86) Kako su ljudsku potrebu hijerarhijski uređene, odnos među njima može se predočiti grafički piramidom potreba. Najniža razina su fiziološke potrebe, koje se u kontekstu putovanja odnose na egzistencijalne potrebe čije nam zadovoljavanje osigurava preživljavanje, kao npr. zrak, hrana, piće i odmor. Velikom većinom to su potrebe koje su već zadovoljene stoga nisu istaknute. Nakon fizioloških potreba, slijedi potreba za sigurnošću koja se manifestira kroz tjelesnu ili zdravstvenu sigurnost. Tako će nam putovanje u zemlje koje nemaju veliki broj oboljelih od COVID-a 19 sigurno biti sigurnije od zemalja u kojima je taj broj velik. Iznad potrebe za sigurnošću nalazimo skup psiholoških potreba. Psihološke potrebe uključuju potrebu za pripadanjem kao i potrebu za uvažavanjem. Svako sklopljeno prijateljstvo, ljubavna veza te uključivanje u različite organizacije kao što su humanitarne ili religijske omogućuju ljudima da zadovolje ovakvu potrebu za pripadanjem. Ono što nam je također potrebno je da drugi iskazuju uvažavanje za naša postignuća. Kada se osvrnemo na specifične motivacije, neka putovanja mogu biti iznimno zahtjevna što u nama budi osjećaj samopoštovanja što smo u

tome uspjeli, ali isto tako i poštovanje drugih prema nama jer smo u tome uspjeli. Kada bismo o tome razmišljali kroz opću motivaciju, sam susret s nepoznatim, prvo samostalno putovanje ili snalaženje u nepoznatom mjestu u nepoznatoj kulturi i jeziku dovoljan je čimbenik za osjećaj uvažavanja (u ovome smislu uvažavanje samog sebe). Prve četiri potrebe nazivamo i potrebama uskraćenosti. (Miljković i autori, 2018:87) Ukoliko se osjećamo kako je neka od ove četiri potrebe uskraćena, nastojimo ju zadovoljiti i nadomjestiti s nekom od preostalih, istaknutijih potreba. Ono što se nalazi na najvišoj razini Maslowljeve hijerarhije je potreba za samoostvarivanjem. Svaka osoba ostvaruje se kroz različite životne situacije, a sve ih povezuje glavni čimbenik - kontinuirani rast i razvoj. Tako možemo reći da na potrebu za samoostvarivanjem utjecaj imaju vlastite sposobnosti, mogućnosti, talenti te težnja za spoznajom vlastitog integriteta. Budući da je svatko jedinstvena osoba, u ovoj teoriji pronalazimo najviše različitosti među ljudima. No, isto tako Miljković navodi da prema Maslowu ljudi mogu težiti samoostvarenju tek ako su prije toga zadovoljili temeljne egzistencijalne i psihološke potrebe. Međutim, istraživanja osobina tzv. samoaktualiziranih osoba nisu uvijek dale rezultate sukladne Maslowljevim. Naime, pokazalo se da je njihovo ponašanje, koje na prvi pogled može izgledati kao rezultat težnje za samoostvarivanjem, često motivirano nekom potrebom nižeg reda poput potrebe za uvažavanjem ili pripadanjem. (Miljković i autori, 2018:87) To dovodi do činjenice da ponekad potreba za samoostvarivanjem kroz situacije koje mogu ugroziti našu egzistenciju, kao što je npr. aktivni turizam (bungeejumping, let sa padobranom, penjanje po stijenama, dubinsko ronjenje, itd.), zapravo zadovoljavaju našu potrebu za pripadanjem ili uvažavanjem.

Maslowljeva teorija potreba temelj je za dvije teorije turističke motivacije : Ljestvica turističke karijere i Obrasci turističke karijere. (Miljković i autori, 2018:89) Ljestvica turističke karijere nastala je na temelju istraživanja u kojemu su stariji turisti navodili više pozitivnih iskustava od mlađih te da turisti koji češće putuju kao motiv navode potrebe za samoostvarenjem, pripadnošću i ljubavi. Također, motivacija turista mijenja se ovisno o dotadašnjem iskustvu putovanja. Sve navedeno dovodi do zaključka da je motivacija za putovanjem vrlo raznolika i promjenjiva te se da iskustvom u putovanjima svaki turist kreće prema vrhu ljestvice, tj. potrebi za samoostvarenjem. Kako TLC teorija nije u potpunosti istražena, Pearce i Lee usmjerili su se na obrasce, a ne hijerarhiju motiva. Obrasci su tako podijeljeni na najmanje važne, srednje važne i najvažnije motive. Prema njihovim obrascima, ono što nas najmanje motivira su socijalni status, nostalgija ili autonomija. Srednje važni motivi podijeljeni su na unutarnje i vanjske, a tu spadaju samorazvoj, priroda ili sigurnost

odnosa, a najvažniji motivi su bijeg iz stvarnosti, odmor, opuštanje te želja za novitetima i jačanjima odnosa.

Iako još ne postoji jedinstvena teorija turističke motivacije, model gurajućih i privlačćih faktora prihvaćaju mnogi istraživaći (Crompton, 1979; Dann,1977; Hsu i Lam,2003).(Miljkovic.i autori,2018:91) Model gurajućih i privlačćih faktora pretpostavlja kako se ljudi odlućuju na putovanja jer ih neki faktori guraju ili vuku na destinacije na koje se odluće. Gurajući faktori razlozi su zbog kojih se odlućujemo na putovanje, a meću važnijima istiću se bijeg, opuštanje, socijalni status te avantura. Dolazimo do zaključka kako gurajući faktori iniciraju sami odlazak, dok privlačni faktori pomažu u odabiru destinacije putovanja. Privlačni faktori tako mogu biti bilo kakvi sadržaji koje nam mjesto nudi, kao što su plaže, rekreacijski centri, parkovi prirode ili prirodne ljepote.

Usmjerenost velikog broja ljudi na činjenicu da se psihologija bavi raznim problemima kao što su depresije, anksioznosti, ovisnosti i psihološke bolesti dovela je do zanemarivanja istraživanja pozitivnih psiholoških fenomena kao što su sreća i optimizam. Pozitivna psihologija definira se kao znanstveno istraživanje pozitivnog ljudskog funkcioniranja. Njezin je cilj otkriti i promovirati faktore koji omogućuju pojedincima, zajednicama i društvima da se razvijaju i napreduju (Sheldon i sur.,2000).(205) Razumijevanje pojedinca ne može se potpuno izraziti ukoliko kao faktor ne uzmemo i pozitivnu psihologiju. Miljković navodi da u okviru pozitivne psihologije pojam dobrobiti predstavlja glavni kriterij pozitivnog funkcioniranja i općenito se smatra vrijednim životnim ciljem. Suvremena istraživanja dobrobiti temelje se na onome kako se osjećamo i kako funkcioniramo. Ono kako se osjećamo, tj. hedonistićka dobrobit pretežno je subjektivna jer u ovom pristupu smatra se kako ćovjek sam procjenjuje koliko je njegov život dobar. Ukoliko je osoba sretna, procjenjuje se da je općenito zadovoljna svojim životom te da doživljava više pozitivnih nego negativnih emocija. Ono kako funkcioniramo, tj. eudamonistićka dobrobit definira se kao stupanj u kojemu osoba potpuno funkcionira. Nije dovoljno smatrati samo hedonistićki kako je osoba sretna već je vrlo važno i da osjećamo kako naš život ima neku svrhu te da koristimo svoje sposobnosti kako bismo ostvarili sve ono što nas samoostvaruje.

Putovanje dakako može biti razlog za sreću i osobni razvoj. Razlog tomu je zasigurno taj što su putovanja dio slobodnog vremena prilikom kojeg ljudi odabiru razne aktivnosti koje ih usrećuju i pomažu pri rastu i razvoju njihovog raspoloženja, ali i njih samih. Osim što im

obogaćuje život i omogućuje odmor od svakodnevice, doprinosi i kvaliteti njihovog života (zdravlju, boljem obavljanju svakodnevnih poslova i zadataka te učvršćivanja odnosa). Iako se prvenstveno putovanje odnosi na opuštanje od stalnog načina života i "punjenje baterija", istraživanja su dokazala da to ne mora biti jedini razlog za ispunjavajuće putovanje. Želja za samoostvarivanjem koja se budi u nama prilikom odlaska na putovanje je također jedan faktor koji utječe na sreću i nas same. Ukoliko se na putovanju susretnemo s novom kulturom, jezikom, upoznamo nove ljude i steknemo nova iskustva, to možemo gledati kao faktor za naš osobni rast i razvoj koji zasigurno doprinijeti kvaliteti našeg života. Ukoliko putujemo sami, radimo na svom samopouzdanju i stvaranju identiteta te povezivanju s drugim osobama na globalnoj razini. Ukoliko putujemo s partnerom, obitelji ili prijateljima, svako iskustvo koje doživimo, bilo ono pozitivno ili negativno, povezuje nas kao osobe i cjeline. Samo promišljanje o svemu što smo vidjeli i doživjeli na pojedinim putovanjima mogu biti pokretač pozitivnih promjena za nas i našu okolinu. Zato je vrlo važno na putovanjima imati slobodno vrijeme koje svatko provodi u skladu sa svojim mogućnostima i željama koje ovise o onome što nas ostvaruje kao osobe. Sva provedena istraživanja pokazuju kako promjena stalnog mjesta boravka i uobičajenih aktivnosti koje imamo tijekom dana potiču pojedinca na razmišljanje o svojim životnim ciljevima i potiču nas na pozitivne promjene koje utječu na sreću nas samih i naše okoline.

7. Model održivog razvoja turizma u Slavoniji

Primjer na postojećem objektu u vlasništvu obrta Equijoy za terapijsko jahanje, za sada nudi terapijsko jahanje, školu jahanja, ujahivanje i smještaj konja.

Tablica 2 Analiza postojećeg stanja

Snage	Slabosti
- 2 vrhunska trenera škole jahanja - Položen tečaj za terapijsko jahanje - Mogućnost širenja poslovanja - Dobra reputacija - Stalno ulaganje u znanje, objekt, životinje	- Ograničeni sa prostornim širenjem na postojećoj lokaciji 10 godina - Blizina lokalnog stanovništva (buka, miris) - Premal proračun za oglašavanje - Nedostatak financijskih sredstava za izgradnju zatvorenog jahališta
Šanse	Prijetnje
- Smještajni kapacitet - Kampovi za djecu - Doručak - Snack - Vlastita proizvodnja hrane za konje - Suradnja s drugim klubovima	- Nelojalna konkurencija malih neprijavljenih škola jahanja - Zdravstveno stanje konja i starosna dob - Promjene u gospodarstvu - Ozljede

Izvor: autor rada

Ljudski faktor je najvažniji u održivom razvoju i upravo 2 vrhunska trenera daju svijetlu budućnost i priliku održivom razvoju poslovnom subjektu i na tome se zasniva ovaj model. Kako je obrt na početku svog poslovanja još uvijek nije do kraja usmjerio svoje poslovanje, a prilike su mnoge. Škola jahanja djeluje godinu dana i zajedno s terapijskim jahanjem i smještajem konja pokriva tekuće troškove i širi postojeću infrastrukturu. Nadalje, smještajni kapacitet unutar imanja je nedovršen, a svakako će biti veliki dodatak postojećoj ponudi kada će moći nuditi cjelokupni paket usluga. Cilj održivog modela nije imati potrošače nego klijente koji će se vraćati i ponovno iznova koristiti usluge. Mogućnost suradnje s drugim klubovima u pogledu vježbe ravnoteže na konju ili pak yoga u prirodi i jahanje kao novi trend. Lokalno stanovništvo je upoznato s objektom i to s dobrom reputacijom kao bitnim faktor u kretanju prema turistima kada će uz proširenu ponudu na tržište nastupiti s cjelovitim proizvodom.

8. Zaključak

Ponuda u Slavoniji se razvija relativno sporo, nerazvijena je domaća potražnja i nepoticajno je okruženje. Slavonija je zaboravljena u odnosu na Dalmaciju, nepravedno, ali možemo samo raditi sustavno na promjenama, ima što ponuditi, od prirodnih ljepota, preko baštine sve do toplih ljudi i izvrsnih domaćina. Ne smijemo zaboraviti da je čovjek ključ svega. Možemo imati hotel sa pet zvjezdica, ali ako nemamo ljude da prime srdačno goste, da se brinu o čistoći, nemamo ništa. Isto tako imamo super hotel i bez dodatnog sadržaja, dugoročno ni taj hotel nije održiv. Upravo konjički turizam stoji kao mogućnost razvoja i rasta. Naglasili smo važnost suradnje svih stakeholdera na tržištu da bi naš proizvod i/ili usluga bila na najvišoj kvaliteti. Konjički turizam ima tu mogućnost razvijati se u totalno drugačijim pravcima, samo je potrebno odabrati i držati se jednog, ne lutati. Također, daljnja edukacija je prijeko potrebna za sve osobe koje se bave s konjima, drže konje, uzgajaju i sudjeluju na bilo kakav način. Potrebno je uvesti sustav osposobljavanja ljudi na razini države za sve isti. Preporuke za buduća istraživanja i ideja koja se provukla kroz misli istraživanjem na primjeru drugih zemalja je centar za sport i natjecanja. Natjecanja traju više dana i tu je prilika za dodatne sadržaje, smještajne kapacitete, izletničke programe destinaciji. Korisnici konjičkog turizma su mlađi ljudi i vrlo fleksibilni i uz to aktivni. Za kraj naglašavam kako ima u Europi i u svijetu odličnih primjera dobre prakse i imamo od koga učiti, što je na kraju najbitnije.

Literatura

Čačić M. (2012) Konjički turizam Stari Mikanovci : Agro lider ; Zagreb : Strukovna udruga konjogojskih stručnjaka Cro equus scientia,

Milas, G. (2009). Istraživačke metode u psihologiji. Zagreb: Naklada Slap.

Miljkovic D., Rijavec M., Miljković Krečak I. (2018) Psihologija u turizmu rezultati znanstvenih istraživanja i njihova primjena u praksi, Zagreb IEP-D2

Nefat A.(2019) Strategije odživog marketinga, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile

Šimleša, D. (2010): Ekološki otisak, kako je razvoj zgazio održivost. TIM press d.o.o., Zagreb

Zelenika, R. (2000): Metodologija i tehnologija izrade znanstvenih i stručnih radova. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci.

Žugaj, M., Šehanović, J., Cingula, M. (2004). Organizacija. Varaždin: TIVA, Fakultet organizacije i informatike.

Članci:

Sylvine Pickel-Chevalier (2015) Can equestrian tourism be a solution for sustainable tourism development in France?, *Loisir et Société / Society and Leisure*, 38:1, 110-134

Castejon, R., & Rodríguez, L. (2012). The horse: A part of the tourist attraction of Spain Equestrian routes, events and exhibits. The need to give structure to the equestrian sector. Presentation Equimeeting Tourism. Saumur, France: ITBS/IFCE

The global Development Research Center (GDRC). SD Features. Definitions. <http://gdrc.org/sustdev/definitions.html> [pristupljeno 16. rujan 2021.].

Ljubičić, D. (2016). Analiza održivog razvoja turističke destinacije. NAŠE MORE, Znanstveno-stručni časopis za more i pomorstvo, 29-35. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=227065 (13.rujna .2021)

Kilipiris, F. (2005). 'SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT AND LOCAL COMMUNITY INVOLVEMENT', *Tourism and hospitality management*, 11(2), str. 27-39. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/181296> (Datum pristupa: 08.06.2021.)

Internetski izvori:

Bratanić M. (2012.) 'Prije ili poslije trebat će napraviti reda na tržištu rada u turizmu' Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/vijesti/prije-ili-poslije-trebat-ce-napraviti-reda-na-trzistu-rada-u-turizmu-206177> [pristupljeno 15. kolovoza 2021.].

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Turizam.xlsx (13.06.2021)

Popis slika, grafikona i tablica:

Tablica 1. Dolasci turista u komercijalni smještaj	5
Tablica 2 Analiza postećeg stanja	29
Slika 1. Broj posjetitelja na Ergeli Đakovo 2014.-2020. godine.....	17
Slika 2 Posjetitelji prema dobi i mjesecima	18
Grafikon 1. Broj turista u periodu 2003.-2020.....	17